

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 3. oktobra 2013*

„Okolje — Direktiva 75/442/EGS — Gnojevka, proizvedena na prašičji farmi, kjer je hranjena do dobave kmetom, ki jo na svojih zemljiščih uporabijo kot gnojilo — Opredelitev kot ‚odpadek‘ ali ‚stranski proizvod‘ — Pogoji — Dokazno breme — Direktiva 91/676/EGS — Neobstoj prenosa — Osebna odgovornost proizvajalca glede tega, ali ti kmetje spoštujejo pravo Unije, ki se nanaša na ravnanje z odpadki in gnojili“

V zadevi C-113/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Supreme Court (Irska) z odločbo z dne 23. februarja 2012, ki je prispela na Sodišče 1. marca 2012, v postopku

Donal Brady

proti

Environmental Protection Agency,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, J. Malenovský, U. Løhmus, M. Safjan, sodniki, in A. Prechal (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. februarja 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za D. Bradyja A. Collins, SC, in D. Gearty, solicitor,
- za Environmental Protection Agency A. Doyle, solicitor, N. Butler, SC, in S. Murray, BL,
- za francosko vlado G. de Bergues in S. Menez, agenta,
- za Evropsko komisijo K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus in A. Alcover San Pedro, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. maja 2013

* Jezik postopka: angleščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta z dne 15. julija 1975 o odpadkih (75/442/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 23), kakor je bila spremenjena z Odločbo Komisije 96/350/ES z dne 24. maja 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 59) (v nadaljevanju: Direktiva 75/442).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med D. Bradyjem in Environmental Protection Agency (v nadaljevanju: EPA) glede nekaterih pogojev, ki so bili določeni v dovoljenju za razširitev prašičje farme, ki ga je D. Bradyju izdala agencija EPA.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 75/442

- 3 Direktiva 75/442 je bila razveljavljena in nadomeščena z Direktivo 2006/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 o odpadkih (UL L 114, str. 9), ki je bila nato razveljavljena in nadomeščena z Direktivo 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, str. 3). Vendar se glede na datum izdaje dovoljenja, ki je predmet spora v glavni stvari, za ta spor uporabi Direktiva 75/442.
- 4 Člen 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442 je določal:

„V tej direktivi izraz:

(a) ‚odpadek‘ pomeni vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči.“
- 5 V členu 1(a), drugi pododstavek, Direktive 75/442 je bilo Komisiji Evropskih skupnosti naloženo, naj pripravi „seznam odpadkov, ki spadajo v skupine, našteje v Prilogi I“. Komisija je z Odločbo 94/3/ES z dne 20. decembra 1993 sprejela ta seznam (v nadaljevanju: Evropski katalog odpadkov), v katerem so med „odpadki, ki nastanejo pri primarni proizvodnji v kmetijstvu“, navedeni med drugim „živalski iztrebki, urin in gnoj (vključno z onesnaženo slamo), ločeno zbrane odplake, obdelane zunaj kraja nastanka“.
- 6 V členu 1(b) in (c) Direktive 75/442 sta bili določeni ti opredelitvi:

„(b) ‚povzročitelj‘ pomeni vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov [...];

(c) ‚imetnik‘ pomeni povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke“.
- 7 Člen 2(1)(b)(iii) navedene direktive je določal:

„Direktiva [se] ne nanaša na:

[...]

(b) če jih že ureja druga zakonodaja:

[...]

(iii) živalska trupla in naslednj[e] kmetijsk[e] odpadk[e]: fekalne in druge naravne, nenevarne snovi, ki se uporabljajo pri kmetovanju[.]“

8 Člen 4 Direktive 75/442 je določal:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev take predelave ali odstranjevanja odpadkov, [ki] ne ogrož[a] zdravja ljudi in [pri katerem se ne] uporab[ljajo] postopk[i] ali način[i], ki bi lahko škodovali okolju, [in ki zlasti]:

- ne predstavlj[a] tveganja [za] vod[o], zra[k], t[la] ter rastlin[e] in živali,
- n[i] moteč[e] zaradi hrupa ali vonjav,
- ne vpliv[a] škodljivo na krajino ali mesta posebnega pomena.

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da prepovejo puščanje, odmetavanje ali nenadzorovano odstranjevanje odpadkov.“

9 Člen 8 te direktive je določal:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da [vsak] imetnik odpadkov:

- preda svoje odpadke zasebnemu ali javnemu zbiralcu odpadkov ali podjetju, ki izvaja postopke, naštetе v prilogah IIA ali B,

ali

- sam predela ali odstrani odpadke v skladu z določbami te direktive.“

10 Člen 10 Direktive 75/442 je določal, da mora vsako podjetje, ki izvaja postopke predelave odpadkov, navedene v Prilogi IIB k navedeni direktivi, pridobiti dovoljenje pristojnega organa.

11 Med postopki predelave, navedenimi v Prilogi IIB, je bil v točki R10 naveden „vnos v ali na tla v korist kmetijstvu ali za ekološko izboljšanje“.

12 V skladu s členom 11(1) in (2) Direktive 75/442:

„1. [...] ni treba pridobiti dovoljenja iz člena [...] 10:

[...]

(b) podjetjem, ki predelujejo odpadke.

Ta oprostitev se lahko uporablja le:

- če so pristojni organi sprejeli splošna pravila za vsako vrsto dejavnosti, ki predpisujejo vrste in količine odpadkov, in pogoje, pod katerimi za posamezno dejavnost ni treba pridobiti dovoljenja,

in

— če so vrste ali količine odpadkov in načini [...] predelave takšni, da so izpolnjeni pogoji iz člena 4.

2. Podjetja, navedena v odstavku 1, se vpišejo v evidenco pri pristojnih organih.“

Direktiva 91/676/EGS

- 13 V šesti uvodni izjavi Direktive Sveta z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (91/676/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 68) je navedeno:

„ker je [...] treba, zato da se zavarujejo zdravje ljudi, živi viri in vodni ekosistemi ter zaščitijo drugi načini zakonite rabe vode, zmanjšati onesnaževanje voda, ki ga povzročajo ali ga izzovejo nitrati iz kmetijskih virov, in preprečiti nadaljnje onesnaževanje te vrste; ker je za ta namen pomembno, da se sprejmejo ukrepi za skladiščenje vseh dušikovih spojin in njihovo vnašanje v tla ter za nekatere načine upravljanja zemljišč“.

- 14 Člen 3(1) in (2) Direktive 91/676 določa:

„1. Države članice skladno z merili iz Priloge I določijo vode, prizadete zaradi onesnaževanja, in vode, ki bi lahko bile prizadete zaradi onesnaževanja, če se ne bi ukrepalo skladno s členom 5.

2. Države članice [...] imenujejo za ranljiva območja vsa znana območja na svojem ozemlju, s katerih se voda steka v vode, določene skladno z odstavkom 1, in ki prispevajo k onesnaževanju. [...]“

- 15 Člen 4(1)(a) navedene direktive določa, da države članice za zagotovitev splošne ravni varstva pred onesnaževanjem izdelajo kodeks ali kodekse dobre kmetijske prakse, ki jih bodo kmetje izvajali prostovoljno in naj bi vključevali vsaj elemente, navedene v točki A Priloge II k navedeni direktivi. Elementi, navedeni v tej točki A se med drugim nanašajo na obdobja, v katerih raztros ni primeren, pogoje raztrosa glede na vrsto in stanje zemlje ali njeno bližino vodotoku, zmogljivost in zgradbo posod za skladiščenje živinskih gnojil in načine raztrosa.

- 16 V skladu s členom 5(1) in (4) Direktive 91/676 morajo države članice za ranljiva območja izdelati delovne programe, ki morajo vsebovati ukrepe, navedene v Prilogi III, in ukrepe, določene v kodeksu ali kodeksih dobre kmetijske prakse, razen tistih, ki so bili nadomeščeni z ukrepi, omenjenimi v tej prilogi. Kot je razvidno iz Priloge III, v njej navedeni ukrepi zajemajo pravila, ki se med drugim nanašajo na obdobja, v katerih je raztros nekaterih vrst gnojil prepovedan, na zmogljivost posod za skladiščenje živinskih gnojil, na omejevanje gnojenja, s katerim se zagotovi uravnotežena količina dušika v zemlji, in na največje količine gnojil, ki se lahko raztrosijo glede na njihovo vsebnost dušika.

Irsko pravo

- 17 Zakon o ravnanju z odpadki iz leta 1996 (Waste Management Act 1996; v nadaljevanju: zakon iz leta 1996) je bil sprejet zaradi prenosa Direktive 75/442. Člen 4(1) tega zakona določa:

„V tem zakonu ‚odpadek‘ pomeni vsako snov ali predmet iz skupin iz prve priloge ali ki v je v upoštevnem trenutku naveden v Evropskem katalogu odpadkov in ki ga imetnik zavrže, namerava zavreči ali mora zavreči; poleg tega se domneva, da je vsaka stvar, ki jo nekdo zavrže ali z njo kakor koli drugače ravna, kot bi bila odpadki, odpadki, razen če se dokaže nasprotno.“

- 18 Člen 51(2)(a) zakona iz leta 1996 določa:

„Ob upoštevanju odstavka (b) se dovoljenje za ravnanje z odpadki [...] ne zahteva za predelavo:

[...]

(iii) fekalnih snovi živalskega ali perutninskega izvora v obliki gnoja ali gnojevke [...]"

19 Člen 52 zakona iz leta 1992 o ustanovitvi agencije za varstvo okolja (Environmental Protection Agency Act 1992; v nadaljevanju: zakon iz leta 1992), določa:

„1. [...] naloge [EPA] vključujejo:

(a) izdajanje dovoljenj, regulativo dejavnosti in nadzor nad njimi z namenom varstva okolja,

[...]

2. [EPA] pri izvajanju teh nalog:

[...]

(b) upošteva potrebo po visoki stopnji varstva okolja ter spodbujanju razvoja, postopkov in mehanizmov, ki so trajnostni in spoštujejo okolje,

[...]"

20 Predložitveno sodišče poudarja, da čeprav je zakon iz leta 1992 uvedel sistem dovoljenj, ki naj bi bil v nekaterih vidikih podoben sistemu iz Direktive Sveta 96/61/ES z dne 24. septembra 1996 o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 80), je bila ta direktiva v irsko pravo prenesena šele leta 2003, tako da zadevno dovoljenje iz spora o glavni stvari ni bilo izdano na podlagi nacionalnih pravil, sprejetih za prenos te direktive.

21 Navedeno sodišče poleg tega poudarja, da na datum, ko je bilo izdano navedeno dovoljenje, Direktiva 91/676 še ni bila prenesena v irsko pravo in da nobena druga notranja zakonodaja ni urejala uporabe živalskih gnojil kot gnojil za kmetijska zemljišča.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

22 D. Brady upravlja podjetje, katerega dejavnost je intenzivna reja prašičev in ki ima v reji 2000 svinj.

23 D. Brady je 9. marca 1998 vložil predlog za izdajo dovoljenja za razširitev svoje farme, v katerem je navedel, da je na tej zgradil rezervoarje, katerih kapaciteta omogoča hranjenje letne proizvodnje gnojevke na njegovi farmi, in z različnimi kmeti sklenil pogodbe, s katerimi so se ti zavezali kupiti gnojevko in jo uporabljati kot gnojilo na svojih zemljiščih.

24 V dovoljenju, ki mu ga je agencija EPA izdala z odločbo z dne 22. oktobra 1999, je bilo med drugim določeno, da mora D. Brady nadzorovati, da kmetje gnojevko, ki jim jo je dobavil, uporabljajo strogo v skladu s pogoji, navedenimi v tem dovoljenju.

25 D. Brady je v podporo tožbi, ki jo je pri High Court vložil zoper navedeno odločbo, na prvem mestu zatrjeval, da gnojevka, ki je predmet spora o glavni stvari, ni „odpadek“ v smislu Direktive 75/442 in zakona iz leta 1996, ampak stranski proizvod na njegovi farmi, ki ga trži kot gnojilo, tako da agencija EPA na podlagi zakona iz leta 1992 ni bila pristojna za regulacijo odstranitve ali predelave te gnojevke na način, kot je to storila v spornem dovoljenju.

- 26 D. Brady je na drugem mestu zatrjeval, da mu agencija EPA ne sme z grožnjo kazenske sankcije naložiti obveznosti, ki je ni mogoče izpolniti, in sicer nadzora nad tem, kako drugi kmetje uporabljajo gnojevko, ki jim jo proda, zlasti glede na to, da je Evropska unija sprejela posebno zakonodajo, ki se uporabi glede uporabe živinskih gnojil za gnojenje, to je Direktivo 91/676.
- 27 Predložitveno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da je D. Brady v podporo pritožbi poudaril, da mu je s pogoji, ki se nanašajo na ravnanje z odpadki in ki so navedeni v spornem dovoljenju, med drugim naloženo, naj:
- „[...]“
- (c) zagotovi, da kupec gnojila ne raztrosi na zemljiščih, ki niso v njegovi posesti, lastništvu ali pod njegovim nadzorom;
 - (d) zagotovi, da gnojila niso raztrošena na zemljiščih, na katerih so raztrošeni odpadki iz zunanjega vira, ki ni vključen v načrt ravnanja s hranili, razen če tak raztros odobri agencija EPA;
 - (e) vnaprej potrdi načrt ravnanja s hranili za zemljišča, ki niso v njegovi lasti in ki jih upravljajo osebe, nad katerimi nima nadzora;
 - (f) spremlja, kako osebe, ki so kupile gnojilo za uporabo na svojih zemljiščih, gnojilo uporabljajo, in določi, kako ga je treba uporabiti;
 - (g) spremlja površinske vode, ki tečejo čez območja, na katerih je gnojilo uporabljeno, torej na zemljiščih, ki niso pod njegovim nadzorom;
 - (h) spremlja vodnjake na zemljiščih, na katerih je gnojilo raztrošeno, torej na zemljiščih, ki niso pod njegovim nadzorom;
 - (i) stalno vodi register uporabe gnojila zaradi inšpekcijskega pregleda agencije EPA in informiranja, pri čemer je cilj, da se agenciji EPA predložijo mesečna poročila. Register mora vsebovati podatke o raztrosu gnojila, ki vključujejo ime osebe, ki opravi raztros, vremenske pogoje in stanje zemlje ob raztrosu, vremensko napoved za naslednjih 24 ur, hranilne potrebe posamičnih parcel in količino gnojila, ki je bila uporabljena na teh parcelah.“
- 28 Ker je High Court tožbo D. Bradyja zavrnilo, je ta vložil pritožbo pri Supreme Court. V podporo pritožbi navaja dva pritožbena razloga, od katerih se prvi nanaša na to, da je High Court napačno uporabilo pravo s tem, da je gnojevko, proizvedeno na njegovi farmi, štelo za odpadek, drugi pa na to, da agencija EPA tudi ob predpostavki, da je navedeno gnojevko treba šteti za odpadek, v dovoljenju, ki mu ga je izdala, ne bi smela določiti pogojev, s katerimi mu je naloženo, da mora nadzorovati raztros, ki ga na svojih zemljiščih opravijo tretje osebe, in zanj odgovarjati.
- 29 Supreme Court je navedlo, da vprašanje, ali je treba gnojevko iz spora o glavni stvari šteti za odpadek, ostaja odprto, čeprav sodbi z dne 8. septembra 2005 v zadevah Komisija proti Španiji (C-416/02, ZOdl., str. I-7487) in Komisija proti Španiji (C-121/03, ZOdl., str. I-7569) ter sodbe z dne 18. decembra 2007 v zadevah Komisija proti Italiji (C-194/05, ZOdl., str. I-11661); Komisija proti Italiji (C-195/05, ZOdl., str. I-11699) in Komisija proti Italiji (C-263/05, ZOdl., str. I-11745) vsebujejo različne elemente, ki so v zvezi s tem koristni.
- 30 Predložitveno sodišče ugotavlja, da iz navedene sodne prakse med drugim izhaja, da se gnojevka šteje za odpadek, če jo je treba hraniti trajno, pri čemer pomeni tveganje za onesnaženje, ki ga želi pravo Unije preprečiti, in se med drugim sprašuje, na podlagi katerih meril je mogoče ugotoviti, ali gre v sporu, ki ga obravnava, za tak primer.

- 31 V zvezi s tem ugotavlja, da je prodaja gnojil sezonska dejavnost in da bo zato veliko količino, gnojevke, ki jo pritožnik v postopku v glavni stvari pridobi v okviru svoje dejavnosti, vsekakor treba hraniti dolgo obdobje, ki pa v običajnih okoliščinah ne bi smelo biti daljše od dvanajstih mesecev, kolikor traja obdobje med dvema sezonama gnojenja. Predložitveno sodišče poudarja, da ne razpolaga z elementi, iz katerih bi bilo razvidno, da že sam obstoj tovrstne dolgotrajne hrambe v rezervoarjih, odobrenih za ta namen, pomeni ali lahko pomeni onesnaževanje.
- 32 Poleg tega naj bi se ob predpostavki, da je treba gnojevko iz postopka v glavni stvari šteti za odpadek, postavljalo vprašanje, ali pravo Unije dopušča, da agencija EPA v uporabnem dovoljenju določi pogoje, ki dejansko pomenijo, da so D. Bradyju še naprej naložene obveznosti v zvezi z morebitno poznejšo uporabo njegove gnojevke s strani drugih kmetov, ali pa morajo za tako uporabo odgovarjati navedeni kmetje.
- 33 Supreme Court je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„Ker ne obstaja dokončna razlaga pojma „odpadek“ za namene prava Unije, ali lahko država članica z nacionalno zakonodajo proizvajalcu prašičje gnojevke naloži obveznost, da dokaže, da ni odpadek, ali pa je treba odpadke določiti na podlagi objektivnih meril, kakršna so navedena v sodni praksi Sodišča Evropske unije:

1. Če je treba ‚odpadke‘ določiti na podlagi objektivnih meril, kakršna so navedena v sodni praksi Sodišča Evropske unije, kako gotova mora biti ponovna uporaba prašičje gnojevke, ki jo imetnik dovoljenja zbira in skladišči ali lahko skladišči več kot 12 mesecev do dobave uporabnikom?
2. Če je prašičja gnojevka odpadek oziroma je na podlagi ustreznih meril ugotovljeno, da je odpadek, ali je zakonito, da država članica proizvajalcu gnojevke – ki je ne uporablja na svojih zemljiščih, ampak jo proda tretjim lastnikom zemljišč, ki jo bodo na svojih zemljiščih uporabili kot gnojilo – naloži osebno odgovornost za to, da ti uporabniki ravnavo v skladu z zakonodajo Unije o nadzoru nad odpadki in/ali gnojili, zato da bi zagotovil, da tretje osebe z raztrosom prašičje gnojevke po zemljiščih ne bodo povzročile tveganja velikega onesnaženja okolja?
3. Ali je v okoliščinah, v katerih Irska ob izdaji dovoljenja še ni prenesla Direktive [91/676], uporaba prašičje gnojevke kot gnojila na zemljiščih ni bila nadzorovana z nobeno drugo domačo zakonodajo in Uredba (ES) št. 1774/2002 [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. oktobra 2002 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi 2002 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 37, str. 92)] tedaj še ni bila sprejeta, prašičja gnojevka izključena s področja uporabe opredelitve ‚odpadka‘ na podlagi člena 2(1)(b)(iii) Direktive [75/442], ker jo že ‚ureja druga zakonodaja‘, zlasti Direktiva Sveta [91/676]?”

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 34 Predložitveno sodišče z uvodnim in s prvim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, pod katerimi pogoji se gnojevka, ki je proizvedena pri intenzivni reji prašičev in ki se shrani do dobave kmetom, da jo ti uporabijo kot gnojilo na svojih zemljiščih, šteje za stranski proizvod in se torej preneha šteti za „odpadek“ v smislu Direktive 75/442 ter, natančneje, kakšna stopnja gotovosti se v zvezi s tem zahteva glede predvidene ponovne uporabe gnojevke. Predložitveno sodišče sprašuje tudi, v katerih primerih dokazno breme glede izpolnitve navedenih pogojev nosi proizvajalec gnojevke.

Prvi del prvega vprašanja

- 35 Glede pogojev, pod katerimi je treba prašičjo gnojevko, ki jo proizvajalec hrani do dobave kmetom, da jo ti uporabijo kot gnojilo na svojih zemljiščih, šteti za stranski proizvod, ne pa za „odpadek“ v smislu Direktive 75/442, je treba spomniti, da člen 1(a), prvi pododstavek, navedene direktive odpadke opredeljuje kot „vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava [...] zavreči“.
- 36 Navedena Priloga I in seznam odpadkov, naveden v Evropskem katalogu odpadkov, sprejetem na podlagi člena 1(a), drugi pododstavek, Direktive 75/442 predstavljata zgolj ponazoritev (glej zlasti sodbo z dne 29. oktobra 2009 v zadevi Komisija proti Irski, C-188/08, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 37 Okoliščina, da so v tem katalogu navedeni „živalski iztrebki, urin in gnoj (vključno z onesnaženo slamo), ločeno zbran[a] [gnojila], obdelan[a] zunaj kraja nastanka“, torej ni odločilna za presojo pojma odpadki. Ta splošna navedba živinskih gnojil namreč ne upošteva pogojev, v katerih so ta gnojila uporabljena, ki so za tako presojo odločilni (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točka 66).
- 38 V skladu z ustaljeno sodno prakso je opredelitev pojma „odpadek“ v smislu Direktive 75/442 odvisna predvsem od ravnanja imetnika in od pomena pojma „zavreči“ iz člena 1(a), prvi pododstavek, navedene direktive (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 32, in sodbo z dne 24. junija 2008 v zadevi Commune de Mesquer, C-188/07, ZOdl., str. I-4501, točka 53).
- 39 Navedeno besedo „zavreči“ je treba razlagati ne zgolj glede na glavni cilj Direktive 75/442, ki je v skladu z njeno tretjo uvodno izjavo, „varovanje zdravja ljudi in varstvo okolja zoper škodljive učinke zbiranja, prevoza, obdelave, shranjevanja in odlaganja odpadkov“, ampak tudi glede na cilj člena 174(2) ES. Ta določba določa, da je „[c]ilj okoljske politike doseči visoko raven varstva, pri čemer se upošteva raznolikost razmer v posameznih regijah Skupnosti. Politika temelji na previdnostnem načelu in na načelih, da je treba delovati preventivno [...]“. Iz tega je torej mogoče sklepati, da se pojma „zavreči“ in torej „odpadek“ v smislu te direktive ne razlagata ozko (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 33 in navedena sodna praksa, in zgoraj navedeno sodbo Commune de Mesquer, točki 38 in 39).
- 40 Sodišče je med drugim presodilo, da je med okoliščinami, ki lahko pomenijo indic obstoja dejanja, namere ali obveznosti „zavrženja“ snovi ali predmeta v smislu člena 1(a) Direktive 75/442, dejstvo, da je uporabljena snov ostanek pri proizvodnji ali potrošnji, torej proizvod, ki kot tak ni bil želen (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 34 in navedena sodna praksa, ter Commune de Mesquer, točka 41).
- 41 Tak indic je lahko tudi dejstvo, da je zadevna snov ostanek pri proizvodnji, katerega morebitna uporaba mora biti zaradi njegove sestave, ki je nevarna za okolje, opravljena pod posebnimi previdnostnimi ukrepi (glej sodbi z dne 15. junija 2000 v združenih zadevah ARCO Chemie Nederland in drugi, C-418/97 in C-419/97, Recueil, str. I-4475, točka 87, in z dne 18. aprila 2002 v zadevi Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Recueil, str. I-3533, točka 43).
- 42 Iz sodne prakse je razvidno tudi, da metoda obdelave ali način uporabe snovi nista odločilna glede tega, ali se ta snov opredeli kot odpadek ali ne, in da pojem odpadek ne izključuje snovi in predmetov, ki jih je mogoče gospodarsko ponovno uporabiti. Namen sistema nadzora in upravljanja, ki je določen z Direktivo 75/442, je namreč zajeti vse predmete in snovi, ki jih lastnik zavrže, čeprav imajo gospodarsko vrednost in so zbrane s komercialnim namenom recikliranja, predelave ali ponovne uporabe (zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točki 36 in 37, in Commune de Mesquer, točka 40).

- 43 Glede na navedeno sodno prakso je treba ugotoviti, da so gnojila, ki nastanejo pri intenzivni reji prašičev in katerih proizvodnja načeloma ni glavni cilj rejca ter katerih morebitna uporaba za gnojenje z raztrosom mora biti opravljena, kot je med drugim razvidno iz šeste uvodne izjave Direktive 91/676 in njene sistematike, pod posebnimi previdnostnimi ukrepi, ker je njihova sestava potencialno nevarna za okolje, načeloma odpadki (glej po analogiji zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 35 in navedena sodna praksa, in Commune de Mesquer, točka 41).
- 44 Vendar je iz sodne prakse Sodišča razvidno tudi, da je mogoče, da v nekaterih okoliščinah blago, material ali surovina, ki nastane pri postopku pridobivanja ali izdelovanja, ki primarno ni namenjen njegovi proizvodnji, ni ostanek, ampak stranski proizvod, ki ga imetnik ne namerava „zavreči“ v smislu prvega člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442, ampak ga namerava v poznejšem procesu uporabiti ali tržiti – glede na primer tudi za potrebe gospodarskih subjektov, ki ga niso proizvedli – pod pogoji, ki mu omogočajo doseganje koristi, če ta ponovna uporaba ni le morebitna, ampak gotova, ne zahteva predhodne predelave in je del kontinuiranega proizvodnega procesa (glej zlasti zgoraj navedene sodbe Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točka 58; z dne Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 38, in Commune de Mesquer, točka 42).
- 45 Natančneje, glede živinskih gnojil, kot so ta v obravnavanem primeru, je Sodišče že razsodilo, da je mogoče, da se ne štejejo za odpadke, če se uporabljajo kot gnojila za zemljo v okviru zakonite prakse raztrosa na natančno določena zemljišča in če je njihova hramba omejena na potrebe tega raztrosa (zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točka 60).
- 46 Poleg tega je v zvezi s tem poudarilo, da ta analiza ni omejena na živinska gnojila, ki se uporabljajo kot gnojila na zemljiščih, ki so del kmetijskega gospodarstva, na katerem so bila proizvedena. Mogoče je namreč, da se snov ne šteje za „odpadek“ v smislu Direktive 75/442, če se z gotovostjo uporabi za potrebe drugih gospodarskih subjektov, in ne tistega, ki jo je proizvedel (zgoraj navedena sodba Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točka 61).
- 47 Naloga nacionalnih sodišč je, da ob upoštevanju meril, ki so razvidna iz sodne prakse Sodišča, in vseh okoliščin primera, ki ga obravnavajo, preverijo, ali dejansko obstaja stranski proizvod, pri čemer v zvezi s tem zagotovijo, da je opredelitev stranskega proizvoda omejena na primere, ki ustrezajo pogojem, navedenim v točki 44 te sodbe.
- 48 Glede preverjanja, ali je ponovna uporaba gnojevke, shranjene za raztros, dovolj gotova, je treba najprej opozoriti, da kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točkah 45 in 46 te sodbe, zgolj okoliščina, da bo taka ponovna uporaba dejansko povsem gotova šele, ko bodo zadevne tretje osebe, ki bodo gnojevko pridobile, opravile nameravani raztros, ne onemogoča, da bi se gnojevka opredelila kot stranski proizvod.
- 49 To, kar se v prihodnosti zgodi s predmetom ali snovjo, samo po sebi namreč ni odločilno za to, ali se morebiti opredeli kot odpadek, pri čemer se v skladu s členom 1(a) Direktive 75/442 ta opredelitev opravi na podlagi tega, ali imetnik ta predmet ali snov zavrže, namerava ali mora zavreči (zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točki 49 in 50 ter navedena sodna praksa).
- 50 V zvezi s tem je treba poudariti tudi, da če predložitveno sodišče ugotovi, da je ponovna uporaba gnojevke, ki jo načrtuje D. Brady, v obravnavanem primeru dovolj gotova, da jo je mogoče za obdobje, v katerem jo D. Brady hrani do dejanske dobave zadevnim tretjim osebam, šteti za stranski proizvod, ki ga zadevna oseba ne namerava „zavreči“ v smislu člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442, ampak ga namerava uporabiti ali tržiti, to nikakor ne preprečuje, da se navedena gnojevka, glede na okoliščine primera, po navedeni dobavi opredeli kot odpadek, zlasti, če se ugotovi, da jo navedena tretja oseba

nazadnje nenadzorovano odvrže v okolje v okoliščinah, glede na katere jo je mogoče opredeliti za odpadek (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-416/02, točka 96).

- 51 V takem primeru je treba upoštevati, da se v skladu s sodno prakso Sodišča, kdor ima proizvode dejansko v posesti, tik preden postanejo odpadki, šteje za osebo, ki te odpadke „povzroča“ v smislu člena 1(b) Direktive 75/442, in torej za „imetnika“ teh odpadkov v smislu člena 1(c) te direktive (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Commune de Mesquer, točka 74).
- 52 Za preverjanje, ali je ponovna uporaba gnojevke, ki jo z raztrosom opravijo drugi kmetje, kot jo načrtuje pritožnik v postopku v glavni stvari, dovolj gotova, da upraviči njeno hrambo za obdobje, ki se razlikuje od obdobja, potrebnega za njeno zbiranje z namenom odstranitve, pa se mora predložitveno sodišče, kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točki 45 te sodbe, med drugim prepričati, da so zemljišča, ki so v lasti teh kmetov in na katerih bo opravljena ponovna uporaba, vnaprej natančno identificirana. S tako identifikacijo se namreč lahko zagotovi, da bo količina gnojevke, ki se dobavi, načeloma dejansko namenjena gnojenju zemljišč zadevnih kmetov.
- 53 Poleg tega mora imeti proizvajalec gnojevke, če jo želi hraniti dlje, kot bi bilo potrebno za njeno zbiranje z namenom odstranitve, trdno zavezo subjektov, da bodo navedeno gnojevko prevzeli zato, da jo bodo na ustrezno identificiranih zemljiščih uporabili kot gnojilo.
- 54 Glede pogoja, na kateri je bilo prav tako opozorjeno v točki 45 te sodbe, da mora biti hramba živinskih gnojil omejena na potrebe gnojenja, je treba poudariti, da je ta pogoj zlasti posledica dejstva, da je lahko hranjenje z namenom ponovne uporabe snovi glede na njegovo trajanje obremenjujoče za imetnika in lahko potencialno pomeni onesnaževanje okolja, ki se namerava z Direktivo 75/442 ravno zmanjšati (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točka 40).
- 55 V zvezi s tem je naloga nacionalnega sodišča med drugim, da se prepriča, da so prostori za hrambo, ki jih uporablja proizvajalec gnojevke, zasnovani tako, da preprečujejo vsakršno razlivanje ali pronicanje te snovi v zemljo, in dovolj veliki, da se proizvedena gnojevka v njih hrani do dejanske predaje zadevnim kmetom.
- 56 Pomembno je tudi, da je dejanska hramba gnojevke strogo omejena na potrebe nameravanega raztrosa, kar pomeni, prvič, da so hranjene količine omejene, tako da so v celoti dejansko namenjene taki ponovni uporabi (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, točka 40), in, drugič, da je trajanje hranjenja omejeno na potrebe, ki so posledica sezonske narave raztrosa, torej, da ne presegajo tistega, kar je nujno potrebno, da lahko proizvajalec izpolni obstoječe pogodbene obveznosti, torej dobavo gnojevke za namen raztrosa med tekočo in prihodnjo sezono gnojenja.
- 57 Nacionalno sodišče mora ob upoštevanju vseh upoštevanih okoliščin preveriti, ali ima proizvajalec gnojevke od tega, da jo zadevne tretje osebe v skladu z njegovim načrtom ponovno uporabijo, korist, ki je večja od koristi, da je ta proizvod zgolj odsvojil, saj ta okoliščina, če je ugotovljena, pomeni večjo verjetnost dejanske ponovne uporabe (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji, C-194/05 z dne 18. decembra 2007, točka 52, in Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, točka 37).
- 58 Kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točki 44 te sodbe, bo namreč le pod pogojem, da se ugotovi, da je gnojevka iz zadeve v glavni stvari namenjena dejanski uporabi ali trženju v okoliščinah, v katerih ima njen imetnik gospodarsko korist, mogoče šteti, da ima navedena gnojevka gospodarsko vrednost proizvoda.

- 59 Med upoštevnimi okoliščinami, ki jih morajo nacionalna sodišča upoštevati pri preverjanju, ali so navedene zahteve izpolnjene, je okoliščina, da so zadevne snovi predmet dejanskih gospodarskih transakcij in ustrezajo potrebam kupcev (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Commune de Mesquer*, točka 47). V tem smislu je torej lahko pomembno, da se preverijo med drugim finančni pogoji, pod katerimi se opravljajo transakcije med proizvajalcem in pridobitelji gnojevke. Smiselno enako velja za stroške, med drugim povezane s hranjenjem zadevnih snovi, ki imetniku nastanejo zaradi njihove ponovne uporabe in ki ne smejo biti pretirani (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Commune de Mesquer*, točka 59).
- 60 Glede na navedeno je treba na prvi del prvega vprašanja odgovoriti, da je treba člen 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442 razlagati tako, da gnojevka, ki je proizvedena pri intenzivni reji prašičev in ki se shrani do dostave kmetom, da jo ti uporabijo na svojih zemljiščih kot gnojilo, ni „odpadek“ v smislu navedene določbe, ampak stranski proizvod, kadar namerava navedeni proizvajalec to gnojevko v poznejšem procesu tržiti tako, da bo imel gospodarsko korist, če ta ponovna uporaba ni le morebitna, ampak gotova, ne zahteva predhodne predelave in je del kontinuiranega proizvodnega procesa. Nacionalna sodišča morajo ob upoštevanju vseh upoštevnih okoliščin primerov, ki jih obravnavajo, preveriti, ali so ti različni pogoji izpolnjeni.

Drugi del prvega vprašanja

- 61 Glede vprašanja, kdo nosi dokazno breme glede izpolnitve pogojev, pod katerimi je treba v skladu s sodno prakso Sodišča, navedeno v točki 44 te sodbe, neko snov šteti za stranski proizvod, ne pa za „odpadek“ v smislu Direktive 75/442, je treba poudariti, da v navedeni direktivi glede tega ni posebnih določb. V teh okoliščinah mora nacionalno sodišče v zvezi s tem uporabiti določbe svojega pravnega sistema, pri čemer mora zagotoviti spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Unije, ter ne sme ogroziti njegove učinkovitosti in zlasti učinkovitosti Direktive 75/442 (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi *ARCO Chemie Nederland* in drugi, točka 70, in Komisija proti Italiji z dne 18. decembra 2007, C-194/05, točke 44, 52 in 53).
- 62 Iz tega je med drugim mogoče sklepati, da posledica takih nacionalnih pravil glede dokaznega bremena ne sme biti pretirano oteženo dokazovanje tega, da je treba snovi na podlagi uporabe meril, ki izhajajo iz navedene sodne prakse, šteti za stranske proizvode.
- 63 Ob upoštevanju tega je treba opozoriti, da je Sodišče že razsodilo, da se ostanki kamenja in peska, ki nastanejo pri plemenitjenju rude, pridobljene iz rudnika, in ki jih njihov imetnik zakonito uporabi za potrebno zasutje rovov navedenega rudnika, ne štejejo za „odpadke“ v smislu Direktive 75/442, če navedeni imetnik daje zadostna zagotovila glede označitve in dejanske uporabe teh snovi, pri čemer je poudarilo, da se taka sodna praksa lahko uporabi za živinska gnojila (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točki 59 in 60 in navedena sodna praksa).
- 64 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 67 sklepnih predlogov, je jasno tudi, da lahko na splošno glede dokazovanja namena le imetnik proizvodov dokaže, da teh proizvodov ne namerava zavreči, ampak ima namen omogočiti njihovo ponovno uporabo pod pogoji, v skladu s katerimi se štejejo za stranske proizvode v smislu sodne prakse Sodišča.
- 65 Glede na navedeno je treba na drugi del prvega vprašanja odgovoriti, da pravo Unije ne nasprotuje temu, da dokazno breme glede izpolnitve meril, na podlagi katerih je mogoče snov, kot je gnojevka, ki je nastala in je shranjena ter dobavljena v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, šteti za stranski proizvod, nosi proizvajalec gnojevke, če se s tem ne ogrozi učinkovitost tega prava, zlasti Direktive 75/442, in se zagotovi spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz tega prava, zlasti obveznosti, da se določbe te direktive ne uporabijo za snovi, ki jih je treba ob uporabi navedenih meril v skladu s sodno prakso Sodišča šteti za stranske proizvode, za katere se navedena direktiva ne uporabi.

Tretje vprašanje

- 66 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati na drugem mestu, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(1)(b)(iii) Direktive 75/442 razlagati tako, da živinska gnojila, proizvedena na prašičji farmi v državi članici, „že ureja druga zakonodaja“ v smislu navedene določbe in da so torej izključena iz področja uporabe Direktive 75/442 zaradi samega obstoja Direktive 91/676, pri čemer je navedeno, da Direktiva 91/676 še ni bila prenesena v pravo navedene države članice.
- 67 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je zadevna pravila Skupnosti ali nacionalno zakonodajo v skladu z ustaljeno sodno prakso mogoče šteti za „drugo zakonodajo“ v smislu navedenega člena 2(1)(b)(iii), če vsebuje podrobne določbe o ravnanju z zadevnimi odpadki in dosega stopnjo varstva okolja, ki je najmanj enaka stopnji, ki izhaja iz navedene direktive (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji z dne 8. septembra 2005, C-121/03, točka 69 in navedena sodna praksa, in sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi Thames Water Utilities, C-252/05, ZOdl., str. I-3883, točka 34).
- 68 Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da je zakonodajalec Unije določbo, v skladu s katero se v primeru neobstoja posebne skupnostne ureditve in, podredno, posebne nacionalne zakonodaje uporabi Direktiva 75/442, sprejel zato, da bi preprečil, da v nekaterih primerih ravnanje z odpadki ne bi bilo urejeno z nobeno zakonodajo (sodba z dne 11. septembra 2003 v zadevi AvestaPolarit Chrome, C-114/01, Recueil, str. I-8725, točka 50).
- 69 V okviru te zadeve zadošča poudariti, ne da bi bilo treba odgovoriti na vprašanje, ali bi se direktiva, kot je Direktiva 91/676, če bi bila prenesena v nacionalno pravo, štela za „drugo zakonodajo“ v smislu člena 2(1)(b) Direktive 75/442, da nikakor ni mogoče šteti, da bi ob tem, da država članica ne sprejme ukrepov, potrebnih za izvajanje Direktive 91/676, ta država dosegla stopnjo varstva okolja, ki je vsaj enaka stopnji, ki jo določa Direktiva 75/442, saj neobstoj navedenega prenosa pomeni, nasprotno, da če se za ravnanje z živinskimi gnojili iz postopka v glavni stvari ne bi uporabila Direktiva 75/442, zanj ne bi bilo mogoče uporabiti nobene druge zakonodaje.
- 70 Iz tega je mogoče ugotoviti, da je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2(1)(b)(iii) Direktive 75/442 razlagati tako, da v okoliščinah, v katerih Direktiva 91/676 ni bila prenesena v pravo države članice, ni mogoče šteti, da zaradi samega obstoja te direktive živinska gnojila, proizvedena na prašičji farmi v tej državi članici, „že ureja druga zakonodaja“ v smislu navedene določbe.

Drugo vprašanje

- 71 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali pravo Unije, ob predpostavki, da je treba gnojevko, proizvedeno in hranjeno na prašičji farmi, šteti za „odpadek“ v smislu Direktive 75/442, nasprotuje temu, da država članica določi, da je proizvajalec, ki to gnojevko odsvoji s tem, da jo dobavi drugim kmetom, da jo ti uporabijo na svojih zemljiščih kot gnojilo, osebno odgovoren glede tega, ali ti kmetje spoštujejo zakonodajo Unije, ki se nanaša na ravnanje z odpadki in gnojili.
- 72 Najprej je treba poudariti, da se navedeno vprašanje, kot je razvidno iz samega njegovega besedila in iz razlogov, ki izhajajo iz predložitvene odločbe, postavlja le v primeru, da je treba živinska gnojila iz postopka v glavni stvari šteti za „odpadke“ v smislu člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442.
- 73 V zvezi s tem je treba med drugim ob upoštevanju odgovora na tretje vprašanje najprej ugotoviti, da taka okoliščina, če je ugotovljena, pomeni, da je treba v sporu, kot je ta v glavni stvari, uporabiti Direktivo 75/442.
- 74 Poudariti je treba, da morajo države članice na podlagi člena 8 Direktive 75/442 zagotoviti, da „imetnik odpadkov“ te sam predela ali odstrani v skladu z določbami te direktive ali jih preda zasebnemu ali javnemu zbiralcu odpadkov ali podjetju, ki izvaja postopke, naštete v prilogah IIA ali B k tej direktivi.

Te obveznosti, naložene vsakemu imetniku odpadkov, so posledica prepovedi puščanja, odmetavanja ali nenadzorovanega odstranjevanja odpadkov, ki je določena v členu 4 navedene direktive (glej zlasti sodbo z dne 7. septembra 2004 v zadevi Van de Walle in drugi, C-1/03, ZOdl., str. I-7613, točka 56).

- 75 V obravnavanem primeru ni sporno, da je pritožnik v postopku v glavni stvari, ki nikakor nima namena sam predelati ali odstraniti odpadkov, ki naj bi jih proizvedel, „imetnik“ navedenih odpadkov in jih mora v skladu s členom 8, prva alineja, Direktive 75/442 predati zasebnemu ali javnemu zbiralcu odpadkov ali podjetju, ki izvaja postopke, naštete v prilogah IIA ali B k navedeni direktivi.
- 76 Na prvem mestu pa je treba v zvezi s tem ugotoviti, da na podlagi navedb iz predložitvene odločbe ni mogoče skleniti, da se lahko šteje, da so kmetje, ki jim namerava D. Brady dobaviti gnojevko, pooblaščen za izvajanje postopkov predelave v smislu navedenega člena 8.
- 77 Nobenih indicev namreč ni, da bi imeli navedeni kmetje dovoljenje, ki se za izvajanje takih postopkov predelave zahteva na podlagi člena 10 Direktive 75/442. Iz podatkov, predloženih Sodišču, tudi ni mogoče ugotoviti, da so ti kmetje izvzeti iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja v skladu s pogoji, ki jih v zvezi s tem določa člen 11 navedene direktive.
- 78 Če se ugotovi, kar mora, če je potrebno, preveriti predložitveno sodišče, da kmetje, ki jim namerava D. Brady dobaviti odpadke, katerih imetnik je, nimajo dovoljenja, ki se zahteva v skladu s členom 10 Direktive 75/442, in niso izvzeti iz obveznosti njegove pridobitve v skladu s pogoji, določenimi v njenem členu 11(1) in (2), člen 8 te direktive nasprotuje takim nameranim dobavam in torej temu, da agencija, kot je agencija EPA, za take dobave izda kakršno koli dovoljenje, ne glede na pogoje, ki so povezani z njegovo izdajo.
- 79 Na drugem mestu je treba dodati, da če se ugotovi, da navedeni kmetje imajo dovoljenje, ki se zahteva v skladu s členom 10 Direktive 75/442, ali so iz obveznosti njegove pridobitve zakonito izvzeti in vpisani v ustrezno evidenco v skladu z njenim členom 11(1) in (2), predaje zadevnih odpadkov tem kmetom s strani D. Bradyja ni mogoče pogojevati z njegovo odgovornostjo za to, da ti kmetje spoštujejo zakonodajo Unije, ki se nanaša na ravnanje z odpadki in gnojili.
- 80 Najprej je treba v zvezi s tem opozoriti, da namreč po predaji odpadkov, ki se opravi na podlagi člena 8 Direktive 75/442, podjetje, ki ima v skladu s členom 10 Direktive 75/442 dovoljenje ali je izvzeto iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja v skladu s členom 11 te direktive, postane „imetnik“ zadevnih odpadkov. Iz samega besedila navedenega člena 8 Direktive 75/442 izhaja, da je „imetnik odpadkov“ tisti, ki mora, če je to potrebno, v skladu z določbami navedene direktive zagotoviti predelavo takih odpadkov.
- 81 Nato, iz členov 8 in 10 Direktive 75/442 ter njune sistematike je razvidno, da če imetnik odpadkov te prenese na podjetje, ki ima dovoljenje, izdano v skladu s členom 10 te direktive, na podlagi katerega lahko te odpadke predeluje, je le to podjetje, in ne navedeni prejšnji imetnik, odgovorno za to, da se postopki predelave opravijo ob spoštovanju vseh pogojev, ki so za navedene postopke določeni v zakonodaji, ki se uporabi, in z navedenim dovoljenjem.
- 82 Nazadnje, iz členov 8 in 11 Direktive 75/442 ter njune sistematike je razvidno, da če imetnik odpadkov te prenese na podjetje, ki je v skladu z navedenim členom 11 izvzeto iz obveznosti pridobitve dovoljenja za predelavo navedenih odpadkov, je le to podjetje, in ne navedeni prejšnji imetnik, odgovorno za to, da se postopki predelave opravijo ob spoštovanju splošnih določb in zahtev, navedenih v členu 11, in vseh drugih določb prava Unije, ki urejajo navedene postopke.

83 Glede na vse navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je ob predpostavki, da se gnojevka, proizvedena in hranjena na prašičji farmi, šteje za „odpadek“ v smislu člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442, treba:

- člen 8 te direktive razlagati tako, da nasprotuje temu, da se navedenemu imetniku ne glede na kakršne koli pogoje dovoli, da ta odpadke odsvoji s tem, da ga dobavi kmetu, ki ga uporabi na svojih zemljiščih kot gnojilo, če se ugotovi, da navedeni kmet nima dovoljenja iz člena 10 navedene direktive niti ni izvzel iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja in vpisan v ustrezno evidenco v skladu z določbami člena 11 te direktive; in
- člene 8, 10 in 11 navedene direktive, ki jih je treba obravnavati skupaj, razlagati tako, da nasprotujejo temu, da je dobava tega odpadka s strani navedenega imetnika kmetu, ki ga uporabi na svojih zemljiščih kot gnojilo in ki je imetnik dovoljenja iz člena 10 ali je izvzel iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja in vpisan v ustrezno evidenco v skladu z navedenim členom 11, pogojena s tem, da imetnik odgovarja za to, da ta kmet spoštuje pravila, ki jih je treba na podlagi prava Unije, ki se nanaša na ravnanje z odpadki in gnojili, uporabiti pri postopkih predelave, ki jih navedeni kmet opravi.

Stroški

84 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Člen 1(a), prvi pododstavek, Direktive Sveta z dne 15. julija 1975 o odpadkih (75/442/EGS), kakor je bila spremenjena z Odločbo Komisije 96/350/ES z dne 24. maja 1996, je treba razlagati tako, da gnojevka, ki je proizvedena pri intenzivni reji prašičev in ki se shrani do dobave kmetom, da jo ti uporabijo na svojih zemljiščih kot gnojilo, ni „odpadek“ v smislu navedene določbe, ampak stranski proizvod, kadar namerava navedeni proizvajalec to gnojevko v poznejšem procesu tržiti tako da bo imel gospodarsko korist, če ta ponovna uporaba ni le morebitna, ampak gotova, ne zahteva predhodne predelave in je del kontinuiranega proizvodnega procesa. Nacionalna sodišča morajo ob upoštevanju vseh upoštevanih okoliščin primerov, ki jih obravnavajo, preveriti, ali so ti različni pogoji izpolnjeni.
2. Pravo Unije ne nasprotuje temu, da dokazno breme glede izpolnitve meril, na podlagi katerih je mogoče snov, kot je gnojevka, ki je nastala in je shranjena ter dobavljena v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, šteti za stranski proizvod, nosi proizvajalec gnojevke, pod pogojem, da se s tem ne ogrozi učinkovitost tega prava, zlasti Direktive 75/442, kakor je bila spremenjena z Odločbo Komisije 96/350, in da se zagotovi spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz tega prava, natančneje, obveznosti, da se določbe te direktive ne uporabijo za snovi, ki jih je treba ob uporabi navedenih meril v skladu s sodno prakso Sodišča šteti za stranske proizvode, za katere se navedena direktiva ne uporabi.
3. Člen 2(1)(b)(iii) Direktive 75/442, kakor je bila spremenjena z Odločbo 96/350, je treba razlagati tako, da v okoliščinah, v katerih Direktiva Sveta z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (91/676/EGS) ni bila prenesena v pravo države članice, ni mogoče šteti, da zaradi samega obstoja te direktive živinska gnojila, proizvedena na prašičji farmi v tej državi članici, „že ureja druga zakonodaja“ v smislu navedene določbe.

4. Ob predpostavki, da se gnojevka, proizvedena in hranjena na prašičji farmi, štetje za „odpadek“ v smislu člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442, kakor je bila spremenjena z Odločbo 96/350, je treba:
- člen 8 te direktive razlagati tako, da nasprotuje temu, da se navedenemu imetniku ne glede na kakršne koli pogoje dovoli, da ta odpadke odsvoji s tem, da ga dobavi kmetu, ki ga uporabi na svojih zemljiščih kot gnojilo, če se ugotovi, da navedeni kmet nima dovoljenja iz člena 10 navedene direktive niti ni izvzet iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja in vpisan v ustrezno evidenco v skladu z določbami člena 11 te direktive; in
 - člene 8, 10 in 11 navedene direktive, ki jih je treba obravnavati skupaj, razlagati tako, da nasprotujejo temu, da je dobava tega odpadka s strani navedenega imetnika kmetu, ki ga uporabi na svojih zemljiščih kot gnojilo in ki je imetnik dovoljenja iz člena 10 ali je izvzet iz obveznosti pridobitve takega dovoljenja in vpisan v ustrezno evidenco v skladu z navedenim členom 11, pogojena s tem, da imetnik odgovarja za to, da ta kmet spoštuje pravila, ki jih je treba na podlagi prava Unije, ki se nanaša na ravnanje z odpadki in gnojili, uporabiti pri postopkih predelave, ki jih navedeni kmet opravi.

Podpisi